

Probleme juridice ale societății informaționale

*Ioana Vasiiu, conf. Dr. Facultatea de Drept CLUJ-NAPOCA
Colectiv Lucian Vasiiu, Prof. Master în E-Business ESC Grenoble*

Concepte cheie: accesul neautorizat, confidențialitatea datelor, criminalitatea informatică, documentul electronic, dreptul comerțului electronic, drept informatic sau dreptul societății informaționale, dreptul securității informatice, fraudă informatică, funcționarea licită a bazei sau băncii de date, funcționarea licită a bazei sau băncii de date, interceptația neautorizată, pirateria software, sabotajul informatic, semnătura electronică, spionajul informatic.

1. Obiectul studiului

♦ „ **Problemele juridice ale Societății Informației**” – se referă la aspectele legale implicate de utilizare largă a tehnologiilor informației în toate domeniile vieții sociale (vezi conform definiției societății informației – aceasta se referă la o economie și o societate în care colectarea, stocarea, prelucrarea, transmisia, diseminarea și utilizarea cunoștințelor și informațiilor, inclusiv dezvoltarea tehnicilor de comunicație interactivă, joacă un rol decisiv).

Obiect și scop

- ♦ Importanța schimbării sistemului de drept actual și adaptarea lui la cerințele noului tip de societate – societatea informației.
- ♦ Relevarea principalelor aspecte legale implicate de utilizarea largă a tehnologiilor informației în societate.
- ♦ Strategia construirii dreptului informatic sau dreptului societății informației.

2. Importanța schimbării sistemului de drept actual și adaptarea lui la cerințele noului tip de societate – societatea informației

Predicțiile unor futuriști ca Marshall McLuhan și Alvin Toffler se adeveresc, iar lumea se transformă rapid într-un “ sat global “ unde distanțele geografice, zonele orare și frontierele naționale nu mai reprezintă bariere pentru afaceri și comerț.

Este o axiomă faptul că societatea informației bazată pe cunoaștere are un impact profund asupra sistemului economic, social, politic și juridic. În mai puțin de o generație, revoluția informațională și introducerea calculatoarelor în virtual fiecare aspect al societății a schimbat lumea.

Ceea ce preocupă acum toate societățile moderne (și ar trebui să preocupe și România) este nu numai cum să utilizeze mai eficient și să dezvolte continuu domeniul tehnologiei

informației, ci și să stabilească cadrul legal în care să se dezvolte interacțiunile în acest domeniu.

Revoluția informațională a prins total nepregătite statele în ceea ce privește sistemul de drept. Un mare specialist în domeniul tehnologiei informației spunea, cu o ironie dureroasă că, „e o groază de tehnologie în societatea informațională și așa de puțin drept”.

În România zilelor noastre situația este și mai drastică având în vedere că dreptul societății informaționale nu există practic (actele normative din domeniu au tratat unele probleme practice, de suplinire în anumite aspecte urgente, dar din domenii înguste și dispartate, a necesităților de intervenție normativă în aceasta materie cu totul nouă).

Pe cale de consecință, schimbarea impusă dreptului de revoluția informațională trebuie să fie una radicală; dreptul prin legăturile sale ample cu fenomenele economice și sociale (îndrăznim să spunem că el circulă în societate ca seva în țesutul plantelor), trebuie să țină pasul cu societatea informațională bazată pe cunoaștere și să o reflecte.

Noua civilizație informatică se bazează pe disponibilitatea și accesibilitatea informației. **Informația a devenit o proprietate națională vitală, cu o valoare strategică: dacă nu este protejată prin drept, poate fi cucerită sau distrusă.**

Prin urmare, tranziția către societatea informațională în România, ca o componentă relevantă a dezvoltării și ca o condiție indispensabilă a pre-aderării, nu înseamnă numai modernizarea și extinderea infrastructurii informaționale și de comunicație, cât mai ales acoperirea vidului legislativ înregistrat cu privire la activitățile de informatică, la procesul de informatizare și în general în domeniul tehnologiilor informației.

Schimbarea, adaptarea sistemului de drept al României la noul tip de societate se aliniază cerințelor de reglementare europene și internaționale, reprezentând și răspunsul concret al țării noastre la condițiile de acceptare a României în structurile europene și euroatlantice, precum și în Uniunea Europeană și NATO.

Tehnologiile informației, tip de fenomen caracteristic dezvoltării contemporane a relațiilor și instrumentelor de realizare și consolidare a lor, nu au dobândit până în prezent în România o fundamentare la nivel de reglementare.

România nu se poate integra într-o societate informațională europeană și globală, dacă nu are un sistem de drept corespunzător, or, e bine știut, o țară unde nu e lege și ordine, nu este de dorit într-o comunitate a tehnicii moderne. **Societatea informațională sau Cyberspace, are nevoie de un drept specific evoluat, Cyberlaw.**

Esential este că tot dreptul, valabil în mare parte de pe vremea romanilor, trebuie radical schimbat; la societate nouă, legi noi, altfel nu se poate așterne decât anarhia. Dreptul este chemat prin urmare să facă față consecințelor pe care le aduce dezvoltarea tehnologiei. Proprietatea nu se mai dobândește prin mancipațiune ca în dreptul roman, mai mult, cei doi parteneri poate că nici nu ajung să se privească, cei doi pot încheia astăzi contracte prin Internet. Caz în care ei nu se află de cele mai multe ori sub aceeași jurisdicție,

semnătura grafologică este înlocuită cu cea electronică, iar modalitățile de plată sunt diferite.

Deci, pentru a încuraja exploatarea noilor tehnologii, dreptul trebuie să țină pasul cu tehnica și să facă față tuturor provocărilor, atât în domeniul normelor materiale cât și cele procesuale.

Societatea informațională – atât de bine reflectată prin mediul Internet – este un domeniu atât de nou și diferit, încât practic nu mai există precedente în acest sens, și, fără că problemele juridice pe care le ridică sunt dificile, chiar dacă avem la îndemână conceptele și instituțiile dreptului clasic care si-au dovedit valabilitatea de-a lungul vremurilor. Este un domeniu în care soluțiile tehnice și cele juridice sunt foarte strâns legate una de alta. Societatea informațională, bazată pe cunoaștere, nu poate avea decât un drept care, prin esență, să-i semene.

Actualul sistem de drept românesc va deveni, în mod necesar un sistem de drept informatic, îndreptat asupra unor elemente care vizează problema, într-o manieră mai largă, a ansamblului tehnicilor noi de comunicare.

Dreptul informatic își găsește o prelungire firească într-un drept al informării și comunicării. În mod tradițional, dreptul informării este conceput în strânsă legătură cu libertatea de exprimare, iar obiectul său este limitat la ceea ce devine public prin mijlocirea diverselor raporturi: scris, imagine și sunet. Or, informația, a cărei definire a ajuns una dintre dificultățile timpului nostru din cauza numărului mare de forme pe care le îmbracă, trebuie înțeleasă într-o manieră largă: ea este cea pe care întrebările și administrațiile o acumulează pentru propriile nevoi și la care au acces în anumite condiții. Tot ea este și cea care circulă între persoanele particulare sau publice în virtutea unor contracte sau acorduri și care nu este divulgată. La aceasta se adaugă faptul că, la rândul ei, organizarea rețelelor informatice pe care circulă informația nu este neutră.

Așa cum se observă, acesta este obiectul (foarte vast) al dreptului informării și comunicării, cel care înlocuiește actualul sistem de drept public și privat, și căruia va trebui să i se găsească în curând un ansamblu coerent.

Dreptului informatic i se alătură (și are un loc bine determinat) tot ceea ce ține de tratarea (prelucrarea) datelor și serviciilor dedicate informației.

Datorită specificității, noi reguli juridice se adaugă continuu celor existente în domeniul tehnologiei informației. Unele au legătură chiar cu modalitățile de organizare a acestor activități de comunicare. **Egalitatea de acces, normalizarea, interconexiunea vor fi obiective** greu de atins.

Dreptul erei digitale sau virtuale va fi unul greu de prins în tipare la fel ca și resursa esențială a lumii pe care o reflectă: informația.

3. Relevarea principalelor aspecte legale implicate de utilizarea largă a tehnologiilor informației în societate

3.1. Probleme ridicate de reglementarea legală a societății informaționale bazate pe cunoaștere

- ◆ Se constată, în primul rând, **necesitatea schimbării paradigmatelor legale tradiționale**, care-si pierde esența în noul tip de societate informațională.
- ◆ În al doilea rând, se remarcă pe lângă tipurile de reglementare clasice și unul nou la care se face recurs datorită specificității noului tip de societate: **autoreglementarea**. Autoreglementarea – ca un element complementar al reglementărilor legale este tot mai des utilizată, cu precădere în SUA, care de departe are cel mai avansat sistem de drept informatic, ceea ce duce, în situații determinate, la devansarea legislației statale. Întră aici, îndeosebi, reglementările pe care diferitele comunități de furnizori de servicii Internet le elaborează și le impun în interiorul lor, mai cu seamă în interesul protecției consumatorilor.
- ◆ În ultimul rând (dar de fapt cea mai importantă în acest context) se pune problema **armonizării legislației internaționale în societatea informației**.

Armonizarea legislației internaționale în societatea informațională vizează, în principal: protecția prin drept de autor, confidențialitatea datelor și a regulilor antitrust, prevenirea și combaterea criminalității informatice, precum și promovarea standardelor tehnice care să asigure intercomunicarea noilor rețele de comunicații.

Pe plan mondial, se încearcă deja o armonizare a legislației în acest domeniu. Întruniri globale și regionale (Comunitatea Economică Europeană, Consiliul Europei, Națiunile Unite, Grupul celor 8) urmăresc să creeze un cadru legal adecvat realității sociale pentru că marele pericol al societății informatice este neasigurarea securității informatice prin lipsa dreptului în domeniu.

3.2. Societatea informațională versus libertățile individuale

Dreptul la libera exprimare, alături de dreptul la informație este de fapt materializarea gândirii neîncorsetate a omului, deziderat din totdeauna al omenirii. Societatea informațională, reprezentată atât de fidel prin rețeaua Internet, a deschis mai mult decât orice calea îndeplinirii acestor drepturi, pentru că obiectul de activitate al acestei rețele este tocmai traficul de informații (expunere, comunicare, distribuție, achiziție). În același timp însă, **dreptul la secretul comunicațiilor sau dreptul la viața intimă** (*privacy*) este unul din drepturile fundamentale ale omului care poate fi încălcat foarte ușor în societatea informațională (prin rețeaua Internet, în special). Securitatea sau supravegherea statului sunt scuzele obișnuite invocate de guverne pentru justificarea îngrădirii libere a comunicării umane.

Secretul comunicațiilor se referă la toate tipurile de comunicații interpersonale în societatea informațională. Pentru a asigura acest deziderat trebuie ca legislația să

cuprindă norme corespunzătoare în acest domeniu, prevăzute cu sancțiuni pentru cei ce le încalcă.

Toți cei ce produc, furnizează și utilizează produse informatice sau care prestează servicii informatice sunt obligați (prin lege) să asigure pe cei care le folosesc produsele sau serviciile lor că ele nu sunt de natură să afecteze drepturile omului și libertățile individuale, luând măsurile corespunzătoare.

Este recunoscut faptul că informatizarea nu este o tehnică politică neutră: ea participă cu o dinamică proprie care favorizează întărirea centrelor de putere (instituțiile statului și marile întreprinderi sau corporații) în dauna libertăților individuale.

Conflictul între libertatea de exprimare și secretul comunicațiilor pe de o parte, și interesul public, pe de altă parte, nu poate fi stins decât printr-o legislație adecvată pe care România o poate elabora relativ ușor, având în vedere experiența internațională în domeniu (vezi, spre exemplu, Marea Britanie – Data Protection Act, 1984; Legea franceză; SUA – Communication Decency Act 1995, etc.).

3.3. Probleme juridice legate de comerțul electronic

Creșterea exponențială a Internet-ului a fost văzută de diverse medii de afaceri ca o oportunitate deosebită; alături de oportunitățile de afaceri deosebite, Internetul prezintă o serie de dezavantaje sau „capcane” de care trebuie să se țină seama pentru a evita pierderile, în primul rând cele financiare.

Cele mai mari amenințări care se ridică în fața comerțului electronic sunt:

- ◆ **securitatea, încă precară, a tranzacțiilor;**
- ◆ **lipsa unor reglementări juridice clare și armonizate global.**

Rezolvarea acestor probleme și transformarea comerțului electronic într-o adevărată oportunitate pentru România se bazează pe:

- ◆ elaborarea unui cadru legal adecvat pentru afaceri în Internet care să cuprindă nu numai legea comerțului electronic (în curs de elaborare) și cea a semnăturii electronice (gata să intre în vigoare), ci și reglementări referitoare la banii electronici, fiscalitatea în Internet și modul de încheiere a contractelor în Internet;
- ◆ crearea unei infrastructuri informatice corespunzătoare pentru asigurarea securității informatice;
- ◆ elaborarea unor reglementări specifice în domeniul securității informatice (pe plan internațional asistăm chiar la crearea unei ramuri de drept cu titlul dreptul securității informatice).

3.4. Probleme juridice ridicate de apărarea dreptului de proprietate intelectuală în societatea informațională și protecția concurenței în Internet

Legea dreptului de autor și a drepturilor conexe din 26 martie 1996, arată că legiuitorul român a optat pentru considerarea dreptului de autor ca principal sistem de protecție pentru programele de calculator.

Realitatea a dovedit că acest mod de protecție nu a dat rezultatele așteptate, România continuând să se numere printre țările cu cea mai ridicată piraterie de software din lume. Desigur, în lumea întreagă, programele pentru calculator sunt protejate în diferite moduri, căutându-se, în continuare, o protecție specifică.

Pentru o adevărată eficacitate în domeniu, pe plan legislativ, România ar trebui să completeze actuala reglementare cu una nouă, care pe lângă definirea unor concepte specifice cum ar fi: cod sursă, cod obiect, mnemonice etc. (greu de înțeles de către cei care aplică legea) să precizeze și ocrotirea, pe lângă, programele de calculator a: sistemelor informatice cu caracter de creație, a bazelor de date și datelor informatice, precum și a operelor create cu ajutorul calculatorului.

În plus, durata pe care se acordă protecția trebuie să fie mai redusă decât cea acordată până acum (după modelul apărării creației literare sau artistice) datorită specificității domeniului tehnologiilor informației și pentru a nu opri progresul în acest domeniu. România poate deja să împrumute modelul legislațiilor înaintate în domeniu care au redus durata protecției specifice în domeniu pentru argumentele de mai sus.

3.5. Probleme ridicate criminalitatea în societatea informației

Dezvoltarea vertiginoasă a tehnologiei a creat, pe lângă numeroase beneficii și crime cu un conținut înalt sofisticat, fiind necesară o legislație specifică.

România este o țară periculoasă pentru comunitatea internațională (vezi caracterul transfrontalier al criminalității informatice), motiv pentru care a fost somată să-și completeze normativul juridic penal.

Deși în societatea informațională varietatea crimelor este mare (și va fi și mai mare pe măsură ce tehnologia va progresa), considerăm că, următoarele fapte infracționale sunt cele mai frecvente și ar trebui, prin urmare, avute în vedere de legiuitorul penal român:

- ◆ fraudă informatică
- ◆ falsul informatic
- ◆ fapte ce prejudiciază datele sau programele pentru calculator
- ◆ sabotajul informatic
- ◆ accesul neautorizat
- ◆ interceptia neautorizată
- ◆ pirateria software
- ◆ spionajul informatic

- ◆ defăimarea prin Internet
- ◆ distribuirea de materiale obscene în Internet
- ◆ *spam*-ul

La elaborarea legislației penale în acest domeniu trebuie avute în vedere și reglementările altor state, pentru a veni în întâmpinarea armonizării legislației în domeniu (principiu cerut cu insistență datorită caracterului transfrontalier al criminalității informatice).

Este necesar, de asemenea, să se opereze modificările necesare la Codul de procedură penală, pentru a asigura regulile specifice investigației penale în mediul informatizat.

4. Strategia construirii dreptului informatic sau dreptului societății informației

Inexistența practic a dreptului societății informaționale în România, în condițiile în care tehnologia se dezvoltă cu o rapiditate extrem de mare, care lasă chiar țările avansate din punct de vedere a legislației specifice în urmă, **face opțiunea celei mai adecvate strategii legislative deosebit de delicată, dar în același timp deosebit de importantă.**

Noi considerăm ca opțiunea poate fi făcută din următoarele variante:

- ◆ legiferare cu caracter de sinteză și orientare (cum ar fi un cod al dezvoltării și utilizării tehnologiilor informației, fără să i se dea denumirea de cod informatic, pentru a elimina confuzia cu conceptul tehnic), care ar putea să ajute la atingerea stadiului corespunzător conceptului de societate informațională.
- ◆ elaborarea unui număr redus de acte normative cu caracter integrator (dar care să reglementeze domenii cu impact major în societatea informațională: e-business sau criminalitatea informatică)
- ◆ elaborarea unui număr mare de acte normative, fiecare reglementând segmente determinate ale societății informaționale (spre exemplu: comerțul electronic, semnătura electronică, banii electronici, infracțiunile comise cu ajutorul calculatorului, notarul electronic, arhivele electronice, fiscalitatea în Internet, protecția software etc.).

5. Concepte cheie

- ◆ **accesul neautorizat** reprezintă accesul fără drept la un sistem sau la o rețea informatică prin violarea regulilor de securitate.
- ◆ **confidențialitatea datelor** – atribut al datelor ce caracterizează accesul lor restrâns pentru un anumit grup de utilizatori
- ◆ **criminalitatea informatică** – totalitatea infracțiunilor comise cu ajutorul calculatorului sau în mediul informatizat
- ◆ **documentul electronic** (înscris electronic), reprezintă o colecție de date în format electronic între care există relații logice și funcționale, care redau litere, cifre sau

orice alte caractere cu semnificație inteligibilă, destinate a fi citite prin mijlocirea unui program informatic sau a altui procedeu similar.

- ◆ **dreptul comerțului electronic** – totalitatea reglementărilor legale referitoare la activitățile comerciale care implică transferul de date și realizarea unei tranzacții financiare prin intermediul unei rețele electronice precum Internetul.

- ◆ **drept informatic sau dreptul societății informaționale** este un sistem unitar de reguli juridice aplicabile tehnologiilor specifice informaticii, precum și acelei părți a comunicației aferente transferului de informație în rețelele informatice

- ◆ **dreptul securității informatice** – totalitatea regulilor juridice care se referă la asigurarea securității sistemelor informatice și a datelor și informațiilor cuprinse în aceste sisteme față de evenimente care le-ar putea afecta integralitatea.

- ◆ **frauda informatică** – reprezintă intrarea, alterarea, ștergerea sau suprainprimarea de date sau de programe pentru calculator sau orice altă ingerință într-un tratament informatic care îi influențează rezultatul, cauzând chiar prin aceasta un prejudiciu economic sau material în intenția de a obține un avantaj economic nelegitim pentru sine sau pentru altul

- ◆ **funcționarea licită a bazei sau băncii de date** se referă la modalitatea legală în virtutea căreia organizația proprietar sau deținător a bazei de date prestează servicii informatice.

- ◆ **intercepția neautorizată**, constă în intercepția fără drept și cu mijloace tehnice de comunicații cu destinație, cu proveniență și în interiorul unui sistem sau rețele informatice

- ◆ **pirateria software** constă în reproducerea, difuzarea sau comunicarea în public, fără drept, a unui program pentru calculator, protejat de lege

- ◆ **sabotajul informatic**, reprezintă intrarea, alterarea, ștergerea sau suprainprimarea de date sau de programe pentru calculator ori ingerința în sisteme informatice cu intenția de a împiedica funcționarea unui sistem informatic sau a unui sistem de telecomunicații.

- ◆ **semnătura electronică**, reprezintă o colecție de date în format electronic încorporate, atașate sau asociate unui înscris în format electronic cu intenția de a produce efecte juridice și care permite identificarea formală a semnatarului.

- ◆ **spionajul informatic**, constă în obținerea prin mijloace ilegitime sau divulgarea, transferul sau folosirea fără drept ori fără nici o altă justificare legală a unui secret comercial sau industrial, în intenția de a cauza un prejudiciu economic persoanei care deține dreptul asupra secretului sau de a obține pentru sine ori pentru altul avantaje economice ilicite.

6. Caracterizarea contextului internațional din perspectiva integrării euro-atlantice a României

Uniunea Europeană, al cărei membru România dorește să devină, face față globalizării legislației determinată de construirea și dezvoltarea societății informaționale.

Prin urmare, România (antrenată de Uniunea Europeană încă din 1995 în procesul de tranziție către societatea informațională și instituirea cadrului legal adecvat) trebuie nu

numai sa creeze un cadru legal armonizat cu cel al Uniunii Europene, ci si cu cel legal global, determinat în mod specific de societatea informațională globală.

Proiectele de legi existente în domeniu în România (vezi, spre exemplu, semnătura electronică și comerțul electronic) se raportează în principal la Directivele UE (vezi Directiva UE 2000/31 privind comerțul electronic și Directiva UE 1999/93 privind semnăturile electronice). Având în vedere efortul general de aliniere a legislației române la cea a comunității europene este de înțeles recursul la aceste reglementări.

Cum însă societatea informațională (reprezentată foarte specific de Internet – magistrala informațională) are un caracter global, credem că în elaborarea legislației societății informaționale în România ar trebui să se țină seama și de reglementările SUA în domeniu (nu trebuie uitat rolul jucat de acest stat în societatea informațională globală).

Având în vedere caracteristicile Cyberspace-ului, noi considerăm că nu este nevoie, nici indicat, a avea o multitudine de reglementări naționale (nici chiar regionale), ci, este nevoie de o reglementare internațională armonioasă și clară, pornindu-se de la rațiuni juridice tocmai pentru a se evita situații conflictuale, de altfel greu de rezolvat.

România poate și trebuie, în elaborarea legislației sale corespunzătoare societății informaționale să țină seama de acțiunile de armonizare a legislației internaționale în societatea informatizată care vizează: prevenirea și pedepsirea infracțiunilor comise cu ajutorul calculatorului, libera circulație a informațiilor, comerțul electronic, protecția juridică a programelor pentru calculator și dezvoltarea multimediei.

Într-unul din domeniile cele mai grave, cel al criminalității informatice, Națiunile Unite au elaborat chiar un manual și au fost enunțate câteva principii de armonizare a legislației penale în domeniu și de care, și România ar trebui să țină seama:

- ◆ subsidiaritatea represiunii penale (crearea de noi categorii de infracțiuni sau modificarea legilor naționale existente numai dacă alte măsuri sunt ineficiente, pentru prevenirea unei inflații de norme penale);
- ◆ completarea listelor de infracțiuni prevăzute în Recomandarea 9/89 a Consiliului Europei sau în Manualul Națiunilor Unite referitor la crima comisă cu ajutorul calculatorului și prevederea acestor infracțiuni în legislațiile naționale, ținându-se cont de dezvoltarea tehnologiilor informației;
- ◆ ocrotirea prin mijloace nepenale a materiei, mai ales când relațiile dintre părți se bazează pe existența unui contract (vezi comerțul electronic);
- ◆ ocrotirea sistemelor informatice să nu constituie o piedică pentru libera circulație a informațiilor în cadrul societății;
- ◆ să nu fie limitat dreptul de acces al cetățenilor (prin mijloace legale, desigur) la informațiile privind propria persoană, când acestea nu sunt deținute de un terț.

Cadrul legal al societății informaționale în România, trebuie să răspundă cerințelor locale, dar în strânsă corelație cu cadrul regional și internațional.

În cadrul forumurilor și dezbaterilor pe care le-a prilejuit lansarea programului Uniunii Europene (început în 1995) de antrenare a țărilor din Europa Centrală și de Est în procesul de tranziție către societatea informațională – Bruxelles, 1995, Praga 1996 etc. – printre altele s-a spus că rolul guvernelor din țările Uniunii Europene și din Europa Centrală și de Est este hotărâtor în crearea unui cadru de **reglementări și politici naționale** care să contribuie la formarea unui climat favorabil și care totodată să stimuleze dezvoltarea de aplicații și servicii specifice societății informaționale.

7. Dezvoltarea unei viziuni cu privire la SI-SC în România din perspectiva problemelor juridice ale SI-SC

Obiectiv (până în 2004): crearea cadrului legislativ specific societății informaționale bazată pe cunoașterea și asigurarea compatibilității cu legislația europeană și internațională.

Direcția de acțiune:

- ◆ elaborarea și intrarea în vigoare a legii semnăturii electronice și a legii comerțului electronic trebuie făcută cu asigurarea corelării cu legislația străină în materie (atât europeană cât și internațională pentru că trebuie văzut comerțul ca un act global) și cu reglementările interne, ceea ce înseamnă că trebuie operate modificări asupra unor legi interne și(sau) completări (Codul Civil, Codul de Procedură Civilă, Codul Penal, Codul de procedură Penală, Codul Comercial, etc.).
- ◆ adoptarea legii arhivelor electronice și a notarului electronic pentru asigurarea intrării în vigoare în bune condiții a legii semnăturii electronice.
- ◆ adoptarea urgentă de reglementări pentru protecția utilizatorilor comerțului electronic, elementele legislative clasice de protecție fiind perimate.
- ◆ adoptarea urgentă de reglementări pentru protecția persoanelor fizice față de prelucrarea datelor cu caracter personal (în caz contrar informatizarea administrației publice centrale și locale neatingându-și scopul în schimb putând afecta grav dreptul la viața intimă, familială și privată a cetățenilor).
- ◆ începerea elaborării (paralel cu elaborarea și intrarea în vigoare a unor acte normative pe segmente mai restrânse dar cu incidență deosebită, cum este cel de afaceri sau penal) unui act normativ cu caracter cuprinzător de sinteză, un cod al utilizării tehnologiilor informaticii. Efectul unei astfel de legi cu grad mare de generalitate este cuprinderea normelor primare esențiale, care apoi să fie detaliate în acte normative având o forță juridică inferioară.

8. Formularea preliminară a unor opțiuni explicite pentru orizonturile 2004-2007, 2010, privind soluțiile specifice domeniului tematic propuse pentru modelul românesc de SI-SC

2004-2007, 2010:

- ◆ Finalizarea activității de construire a noului sistem de drept național, prin înlocuirea actualului sistem de drept public și privat cu unul specific societății informaționale, corelat cu legislația europeană și internațională în materie
- ◆ Definitivarea activității de codificare în ceea ce privește legislația în domeniul tehnologie prin intrarea în vigoare a Codului tehnologiilor informației, lege cu caracter sintetic și cuprinzător, care să umple vidul legislativ și să stabilească normele primare esențiale în domeniu.
- ◆ Asigurarea la nivel înalt a corelării actelor normative între ele atât sub aspectul soluțiilor legislative cât și sub cel al conceptelor utilizate, asigurându-se unitatea limbajului și a concepției juridice.

9. Semnalarea unor probleme susceptibile să apară ca rezultat al modelului elaborat

- ◆ insuficienta aplicare în practică a normelor în lipsa unor instituții specifice care să aplice legea în domeniu;
- ◆ lipsa de finalitate a legii datorită lipsei specialiștilor juriști cu pregătire în domeniul tehnologiei informației;
- ◆ lipsa de finalitate a legii și nesuținerea suficientă a domeniilor pe care le reglementează datorită lipsei unei atitudini favorabile a publicului și insuficientului grad de cultură privind utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor;
- ◆ aplicarea paralelă (până la renunțarea totală a instituțiilor dreptului tradițional) a unor reglementări clasice cu cele specifice domeniului tehnologiilor informației poate duce la unele controverse și aplicări contradictorii a legii în situații similare.

10. Costurile sau consecințele inacțiunii sau acțiunii întârziate

În ceea ce privește nerezolvarea problemelor juridice ale societății informaționale ar putea fi:

- ◆ internaționale - dacă România nu își va adapta legislația la cerințele noului tip de societate nu va fi acceptată în comunitatea europeană și internațională;
- ◆ neacceptarea României în structurile euroatlantice, creșterea pierderilor și dezechilibrelor economice și sociale, prelungirea tranziției cu aspecte accentuat anomice (lipsa sau neeficiența unei legislații nepotrivite noului tip de societate fiind un obstacol în construirea și dezvoltarea noilor tehnologii);

- ◆ lipsa de finalitate a cheltuirii resurselor financiare alocate pentru informatizarea sectorului public datorate nesușinerii legislative a procesului;
- ◆ creșterea decalajului față de țările dezvoltate tehnologic și „dotate” cu o legislație corespunzătoare;
- ◆ incapacitatea clară de integrare în noul sistem de drept informațional construit la scara globală și de aici imposibilitatea integrării în noul circuit de valori culturale.